

I. Общи положения

1. Хорариум часове по учебен план:

1,5 часа седмично = 48 часа годишно.

2. Място и роля на обучението по изобразително изкуство за общообразователната подготовка на учениците от четвърти клас.

Учебният предмет “Изобразително изкуство” и учебният предмет “Музика” съставят културно-образователната област “Изкуства”. Нейното образователно и възпитателно въздействие започва от най-ранна училищна възраст и продължава в средната степен на общообразователното училище. Това определя мястото и значението на учебния предмет изобразително изкуство за формиране и развитие личността на детето.

Спецификата на обучението по изобразително изкуство се изразява в използване на творческия потенциал на индивида чрез изобразителна дейност и общуване с произведения на изобразителното изкуство.

3. Място и роля на обучението по изобразително изкуство, съотнесено към Държавните образователни изисквания.

Държавните образователни изисквания по изобразително изкуство не са ограничителна рамка, а основа за творческо прилагане на учебната програма в зависимост от условията на природната и социално-културната среда. Държавните образователни изисквания са конструкция на учебното съдържание, върху която учителят изгражда конкретен модел на учебен процес с варианти според използваните методи и методически подходи.

4. Знания, умения и отношения.

Учебното съдържание по изобразително изкуство включва система от знания, умения и отношения, която се различава съществено от системите на предметите в другите културно-образователни области.

Понятиеният апарат по предмета “Изобразително изкуство” не се “отработва” в определен час и не се изчерпва в даден клас, етап или степен. Общото с останалите предмети е прагматичната основа на неговото усвояване.

Практическите умения имат подчертано предимство в обучението по изобразително изкуство. В тях се отразява същността на този учебен предмет.

В една практическа задача се съсредоточават психологически и теоретико-практически проблеми на обучението по изобразително изкуство. В този смисъл практическите задачи представляват най-малките, основни единици на учебния процес.

Отношенията са свързани повече с формиране на определени качества на личността. Съществена част на отношенията е приобщаването на учениците към национални и общочовешки ценности, към изобразителното изкуство и народното творчество. Още от най-ранна възраст учениците проявяват чрез изобразителната си дейност и средствата за визуална информация и комуникация социално-ангажирано отношение към проблемите на околната среда.

II. Цели

Обучението по изобразително изкуство в четвърти клас си поставя следните цели:

- Изясняване на връзки между изразни средства, материали и техники.
- Изразяване чрез образи на собствени мисли, чувства и отношения.
- Развиване и обогатяване на зрителните възприятия, представи и въображение.
- Формиране на познания за основни връзки и взаимодействия между обекти и среда.
- Съпричастие към проблеми на околната среда: екологична защита, права на детето, национални и общочовешки хуманитарни ценности.

III. Очаквани резултати от обучението по изобразително изкуство в IV клас

Обучението по изобразително изкуство в IV клас е естествено продължение на обучението от предходните класове. Учебното съдържание по изобразително изкуство включва основни проблеми на:

**Възприемане на действителността,
Възприемане на изкуството,
Учебно-творческа изобразителна дейност.**

Изобразителната дейност бележи качествен скок в сравнение с предишните класове. По-добре се усвояват и отразяват обекти и среда в рисунката. Забелязва се увлечение към декоративните изображения и към художественото конструиране. Чрез изобразителната дейност в тази възраст детето по-добре разкрива себе си и творческите си способности.

Резултатите от обучението по изобразително изкуство в IV клас трябва да отразяват знания и умения за:

- обогатяване структурата на изображението;
- изразяване на настроение и собствено отношение към проблемите на околната среда;
- емоционално възприемане на произведения на изобразителното изкуство и народното творчество и най-общо разграничаване на техните видове и жанрове;
- визуална представа за открити и закрити пространства.

IV. Учебно съдържание

Учебното съдържание е представено в обща за всички учебни предмети таблица, в която отделните колони имат следната особеност за изобразително изкуство:

1. **Ядра на учебното съдържание.** Те са обобщени заглавия по група проблеми: естетическо възприятие, творчество и отношение, обект и образ, зрител и творба, и др.
2. **Стандарти на учебното съдържание.** За разлика от другите учебни предмети тук стандартите са израз на резултати през целия начален етап (I-IV кл.), т.е. те не се отнасят само за IV клас. Очакваните

резултати за даден клас (колона 3.) са общи за всички стандарти на съответното ядро.

3. **Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи.** Учебното съдържание по изобразително изкуство не е разпределено по теми, а по учебни проблеми и задачи. Това осигурява правото на учителя сам да определя конкретното съдържание на урочната работа, включително нейното тематично съдържание, съобразено с Държавните образователни изисквания и конкретните условия на учебния процес.
4. **Ключови понятия и знания на практическа основа.** Те интерпретират особеностите на понятийния апарат по изобразително изкуство. Ключовите понятия не са нови в прекия смисъл на тази дума. Те се усвояват на практическа основа чрез изобразителна дейност и са подготвителни за следващия прогимназиален етап.
5. **Контекст и дейности.** Контекстът включва конкретни начини за осъществяване на съответни дейности. В тази колона са отразени и някои специфични организационни форми на участие в изобразителна дейност или формиране на определено отношение.
6. **Възможности за междупредметни връзки.** Тази колона има изключително значение за организацията и резултатите на целия учебен процес по изобразително изкуство, особено в прилагането на нови структури на учебното съдържание и методически подходи.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Ядра на учебното съдържание	Стандарти за учебното съдържание	Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи	Ключови понятия и знания на практическа основа	Контекст и дейности	Възможности за междупредметни връзки
Ядро № 1 ОБЕКТ И СРЕДА	<p>Стандарт № 1 Ученикът: Наблюдава и разграничава природната от архитектурната среда.</p> <p>Стандарт № 2 Ученикът: Възприема и анализира визуални особености на обекти и явления от заобикалящата среда.</p> <p>Стандарт № 3 Ученикът: Разбира основните връзки между обект и среда в реални и фантазни ситуации.</p> <p>Стандарт № 4 Ученикът: Изразява емоционално-естетическо отношение към възприеманите обекти и явления в околната среда.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Описва и визуализира</i> разположение на обекти в природна и архитектурна среда. • <i>Формира</i> визуална представа за открито и закрито пространство. • <i>Разбира и визуализира</i> обикновени, весели и критични ситуации в околната среда и фантазията свят. • <i>Открива и визуализира</i> единство на експресивни средства (общо въздействие) на обекти и среда. 	<p>ПРОСТРАНСТВО закрито, открито</p> <p>ЕСТЕТИЧЕСКО ЧУВСТВО красиво-грозно смешно-страшно</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <p>1. <i>Наблюдава</i> видими изменения (гледна точка и перспективен хоризонт) на обекти в природна и архитектурна среда.</p> <p>2. <i>Прави</i> скици и рисунки на обекти и среда от обичайни и необичайни гледни точки.</p> <p>3. <i>Създава</i> план-скици (карти) за обозначаване на обекти в реална или фантазна местност.</p> <p>4. <i>Проучва и съпоставя</i> обекти и ситуации в закрито и открито пространство.</p>	<p>БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА Използват се визуални и вербални езикови средства за възприемане на обекти и среда в реални и фантазни ситуации.</p> <p>МАТЕМАТИКА Използват се елементарни математически модели на обекти, явления и отношения от околната среда в изобразителната дейност.</p> <p>ЧОВЕКЪТ И ПРИРОДАТА Усвояват се знания за взаимодействията и измененията на природни обекти.</p> <p>МУЗИКА Развива се артистичност и въображение чрез използване на различни източници и стимули от музиката и изобразителното изкуство.</p> <p>ДОМАШЕН БИТ И ТЕХНИКА Осъзнава се ролята на човешката дейност за развитие на естетическа и технологична култура.</p>

Ядра на учебното съдържание	Стандарти на учебното съдържание	Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи	Ключови понятия и знания на практическа основа	Контекст и дейности	Възможности за междупредметни връзки
<p>Ядро № 2</p> <p>ОБЕКТ И ОБРАЗ</p>	<p>Стандарт № 1 Ученикът: Създава реални и фантазни образи по наблюдение, памет, впечатление и въображение.</p> <p>Стандарт № 2 Ученикът: Формира обобщена представа за най-важните визуални особености на обекти: форма, цвят, общи пропорции.</p> <p>Стандарт № 3 Ученикът: Изгражда зрителни образи по асоциации от литературни произведения</p> <p>Стандарт № 4 Ученикът: Проявява избирателно отношение към изобразяване на различни обекти и ситуации.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Използва</i> за източници на реални и фантазни образи: разнообразни обекти и ситуации в околната среда; визуални, словесни, музикални образи; произведения от народното творчество. • <i>Създава</i> различни по съдържание и въздействие фигуративни и нефигуративни образи по наблюдение, представа и въображение, асоциации. • <i>Осъществява</i> изобразителна дейност чрез рисуване, моделиране, апликиране, художествено конструиране. • <i>Изразява</i> с визуални и словесни образи емоционално отношение 	<p>Начални знания за:</p> <p>ЛОКАЛЕН ЦВЯТ</p> <p>ПОЗА</p> <p>ДВИЖЕНИЕ</p> <p>КОМПОЗИЦИ Я: равновесие, център</p> <p>ГЛЕДНА ТОЧКА</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Работи</i> индивидуално и в група. 2. <i>Избира</i> самостоятелно изразни средства. 3. <i>Изобразява</i> обекти от различни гледни точки. 4. <i>Проучва и изобразява</i> пози и движения на животни и човешки фигури. 5. <i>Проучва и определя</i> локален цвят на предмети и среда. 6. <i>Познава и разкрива</i> елементи на композицията (цвят, ритъм, симетрия, център). 7. <i>Създава</i> поредица 	<p>БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА Усвояват се общи понятия на детската художествена литература и изобразителното изкуство – тема, сюжет, композиция.</p> <p>ЧУЖДИ ЕЗИЦИ Изграждат се способности за участие в комуникативни ситуации в околната среда.</p> <p>ЧОВЕКЪТ И ПРИРОДАТА Изграждат се способности за изобразяване на взаимодействия и изменения на обекти.</p> <p>МУЗИКА Усвояват се общи понятия за изразни средства в музиката и изобразителното изкуство – композиция, ритъм, контраст.</p> <p>ДОМАШЕН БИТ И ТЕХНИКА Изграждат се способности за участие в разнообразни ситуации в околната среда чрез проектиране и конструиране.</p>

		<p>към обекти и ситуации в околната среда.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Познава и използва</i> някои изрази средства за видимо пресъздаване на цветове, форми, пространство. 		<p>илюстрации или комикс по народни приказки, разкази и стихотворения.</p> <p>8. <i>Илюстрира</i> текст от учебници с знания за природата, математиката, техниката.</p>	
--	--	--	--	---	--

Ядра на учебното съдържание	Стандарти за учебното съдържание	Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи	Ключови понятия и знания на практическа основа	Контекст и дейности	Възможности за междупредметни връзки
<p>Ядро № 3</p> <p>ЗРИТЕЛ И ТВОРБА</p>	<p>Стандарт № 1 Ученикът: Разкрива най-общо съдържанието на произведението от изобразителното изкуство.</p> <p>Стандарт № 2 Ученикът: Описва своите впечатления от възприеманите художествени произведения.</p> <p>Стандарт № 3 Ученикът: Разграничава произведения от изобразителното изкуство по вид и жанр.</p> <p>Стандарт № 4 Ученикът: Споделя емоционалното си отношение при възприемане на художествена творба.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Притежава</i> основни познания за видовото и жанровото разнообразие на изящните и декоративно-приложните изкуства. • <i>Познава и посочва</i> особености на творческия процес на художника – живописец, график, скулптор, приложник, дизайнер. • <i>Има основна представа</i> за особеностите на творческия процес и творческия метод. • <i>Посочва</i> примери за различни жанрове в живописата, графиката, скулптурата и декоративно-приложните изкуства. • <i>Разпознава</i> известни произведения на именити художници от българското и чуждестранно изкуство. • <i>Съпоставя</i> произведения на изобразителното изкуство от миналото и съвременността. 	<p>ВИД ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО живопис графика скулптура</p> <p>ЖАНР портрет пейзаж натюрморт фигурална композиция</p> <p>ИЗРАЗНИ СРЕДСТВА</p> <p>ТЕМА И СЮЖЕТ</p> <p>ДЕКОРАТИВНО ПАНО</p> <p>ГРАВИЮРА</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Разглежда</i> произведения в оригинал или чрез репродукции от различни видове и жанрове изобразително изкуство. 2. <i>Посещава</i> художествени галерии, музеи, изложби и работилници на майстори на народното приложно изкуство. 3. <i>Представя</i> устно впечатленията си от разглеждани произведения. 4. <i>Създава</i> индивидуално или в група албуми с репродукции на произведения от различни по вид и жанр изобразителни изкуства. 	<p>БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА Формират се комуникативни умения за общуване с произведения от изобразителното изкуство.</p> <p>МАТЕМАТИКА Изграждат се способности за разкриване и изразяване на отношения с математически модели.</p> <p>МУЗИКА Усвояват се общи понятия за елементи на музикалната и художествената изразност.</p>

Ядра на учебното съдържание	Стандарти за учебното съдържание	Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи	Ключови понятия и знания на практическа основа	Контекст и дейности	Възможности за междупредметни връзки
<p>Ядро № 4</p> <p>ВИЗУАЛНА КОМУНИКАЦИЯ</p>	<p>Стандарт № 1 Ученикът: Усвоява и използва основни понятия, свързани със съвременните средства за визуална информация и комуникация.</p> <p>Стандарт № 2 Ученикът: Може да се ориентира в разнообразието на визуални средства за информация и комуникация.</p> <p>Стандарт № 3 Ученикът: Познава най-общите правила за използване на визуална информация в заобикалящата среда.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Разбира и използва</i> визуални знаци и символи за различни социални групи /деца, възрастни/в житейски и фантазни ситуации. • <i>Формира</i> най-обща представа за изобразителните знаци като система. • <i>Открива и осъществява</i> връзки на визуални и невизуални средства за комуникация. 	<p>ВИЗУАЛНИ СРЕДСТВА ЗА КОМУНИКАЦИЯ (образ, текст)</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <p>1. <i>Съобразява</i> съдържанието и вида на визуалното съобщение с предназначението и вида на участниците (възраст, пол, етнокултурни особености).</p> <p>2. <i>Предава и приема</i> информация с различни видове явни и тайни знаци (шифър, код) с изображения и цифри.</p> <p>3. <i>Съставя</i> визуални знаци с различно предназначение, като използва образи на съответни обекти.</p> <p>4. <i>Участва</i> в комуникативни ситуации, като използва визуални и невизуални средства.</p>	<p>БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА Формират се способности за участие в различни комуникативни ситуации с вербални и визуални езикови средства.</p> <p>МАТЕМАТИКА Изграждат се способности за участие в комуникативни ситуации с визуални и математически знаци и символи.</p> <p>ЧУЖДИ ЕЗИЦИ Изграждат се способности за общуване с езикови средства в комуникативни ситуации.</p>

				<p>5. <i>Участва</i> с визуални материали (плакати, реклами, листовки, табла) в ситуации, свързани с екологични и социални проблеми.</p>	
--	--	--	--	--	--

Ядра на учебното съдържание	Стандарти на учебното съдържание	Очаквани резултати по основни учебни проблеми	Ключови понятия и знания на практическа основа	Контекст и дейности	Възможности за междупредметни връзки
<p>Ядро №5</p> <p>МАТЕРИАЛИ И ТЕХНИКИ</p>	<p>Стандарт №1 <u>Ученикът:</u> Разбира най-общо връзката между материал и техники.</p> <p>Стандарт №2 <u>Ученикът:</u> Работи самостоятелно и в група, като използва определени материали и техники.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Формира усет за цвятова хармония, цвятови център и динамика на цвятните линии и петна. • Проявява повишена емоционалност при използване на изобразителни материали и техники за охарактеризиране на състояния, образи и пространство. 	<p>ОТПЕЧАТЪК ОТ АПЛИКАЦИЯ (едноцветен и многоцветен)</p> <p>СТЪРГАНЕ ВЪРХУ КАРТОН (въсъчен, кредов)</p> <p>КОЛАЖ</p> <p>СМЕСЕНИ ТЕХНИКИ рисуване, апликиране, печатане; темпера и туш (заливане); колаж и рисуване</p> <p>ШАБЛОН</p> <p>МОЗАЙКА (от хартия или камъчета)</p> <p>МАКЕТ (на вътрешно и външно пространство)</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Смесва</i> бои, за да получава цвятове, различни по светлосила и контраст. 2. <i>Експериментира</i> самостоятелно и в група с материали и техники. 3. <i>Проявява</i> в повишена степен усет, чувство и въображение за охарактеризиране на обекти и пространство при работа с различни материали и техники. 4. <i>Изразява и обсъжда</i> мнения за експресивните възможности на изобразителните материали и техники в ученически и други произведения. 5. <i>Използва</i> смесената техника “Темпера и туш (заливане)” и “Макет”, по възможност. 	<p>ЧОВЕКЪТ И ПРИРОДАТА Осъществяват се връзки между естетически и екологични аспекти на околната среда при използване на материали от естествен и изкуствен произход.</p> <p>ДОМАШЕН БИТ И ТЕХНИКА Формира се технологична грамотност и компетентност: обработват се материали, използват се различни начини за комбиниране и сглобяване.</p>

V. Оценяване – специфични методи и форми.

Оценяването по изобразително изкуство отразява развитието на знанията и уменията на ученика през учебната година. Формата на оценяване е *годишна цифрова оценка*.

Оценката по изобразително изкуство се отнася до изпълнението на поставените учебно-практически задачи и до усвояването на определени знания за изобразителното изкуство, които съответстват на Държавните образователни изисквания .

При всички случаи оценката е поощрителна, в полза на ученика. Тя отчита неговия интерес към часовете по изобразително изкуство и стремежа му да развива собствените си творчески изобразителни способности.

Оценяването по изобразително изкуство се съобразява с особеностите на етапите в развитието на детската изобразителна дейност.

VI. Методически указания

При изпълнение на учебната програма по изобразително изкуство е необходимо да се имат предвид някои основни положения:

1. **Учебното съдържание не е годишно разпределение; ядрата не са раздели; стандартите не са теми.** От това следва, че учебната програма е изходен материал, основа за педагогическо творчество на учителя. В зависимост от конкретните условия за работа учителят самостоятелно определя съдържанието, последователността, методите и организацията на уроците по изобразително изкуство, като се съобразява с Държавните образователни изисквания.

2. В началния етап се придава важно значение на **междупредметните връзки**. За обучението по изобразително изкуство това е предпоставка за успешна учебна работа. Така например, развитието на *зрителното възприятие и фантазия* го свързва с обучението по предметите “Човекът и природата”, “Човекът и обществото”, “Български език и литература”, а работата с *изобразителни материали и техники* – с “Домашен бит и техника”. В началния етап няма учебен предмет, с който “Изобразително изкуство” да не се намира в преки или косвени междупредметни връзки. Засилените междупредметни връзки и нарастващото влияние на факторите на околната среда дават възможност в обучението по изобразително изкуство да се използва организационната форма **образователен проект** с интегрално-ситуационно съдържание.

3. В текста на програмата са употребени понятия и термини с по-широко значение, затова то трябва да се конкретизира във връзка с обучението по изобразително изкуство:

- Ученикът **описва**, като отговаря (устно или писмено) на въпроса “Какво виждам?” Назоават се обекти, определя се среда, движения, състояния. Например: *Виждам (в действителността или в картината)*

дървета, къщи, улица, небе, слънце, хора, които вървят, птици, които летят.

- Ученикът **визуализира** – дава устно или писмено отговор на въпроса “Как изглежда това, което виждам или което си представям?”, т.е. става дума за зрителни представи на обекти, пространство, явления от реалния и фантазия свят. Например: *Дървото, което виждам, е елха. Тя има триъгълна форма. Короната е тъмнозелена, а стеблото е кафяво. Дървото се намира вляво от къщата.*

- Ученикът **изобразява** – предава форма на зрителните си представи за това, което вижда или фантазира, с определени изобразителни материали и техники за рисуване, апликиране, моделиране и конструиране.

4. В програмата често се споменава, че на *ученика трябва да се даде възможност* свободно да изразява мнения, отношения, да работи по свое предпочитание с едни или други материали и техники, да избира елементите на изображението и тяхното разполагане върху листа или в пространството. Това не означава да се лиши учебната работа по изобразително изкуство от необходимото **педагогическо въздействие** като средство за постигане *развитие* на изобразителните знания и умения и формиране на естетическо отношение към околната среда.

5. Резултатите от обучението по изобразително изкуство могат да бъдат проверявани и оценявани чрез различни **традиционни и съвременни** методи и форми.